

Po trech mesicich pobytu v Indonesii se konecne dostavam i k planovane praci s kahau nosatymi! Vloni se nam v tom smeru podarilo stihnout vlastne jen jednu vec, a to zmapovat vyskyt kahau v celem zalivu a odhadnout jejich pocetnost. Ukazalo se, ze zdejsi populace asi 1400 opic je jednou z 6 nejvetsich znamych populaci na Borneu. Dal jsme se ovsem nedostali, nase snahy habituovat (navyknout) opice na pozorovatele z lodi pri brehu reky ztroskotaly, nemluve o pokusech navyknout je na pesiho pozorovatele uvnitr mangrovu. Konec koncu, habituovat a soustavne pozorovat kahau nosate v mangrovech se zatim nepovedlo ani nikomu jinemu. A ani nase letosni vyhlidky na habituaci nejsou prilis ruzove, protoze zrejmně potvrza hlavni duvod lonskeho neuspechu. Totiz to, ze me od pobytu s opicema v jednom kuse odvadely ochranarske zavazky v jinych castech zalivu i na vsehch moznych uradech v Balikpapanu a v Samarinde. Takze kdyz uz by to kahau treba i vzdali a zacali nasi lod konecne ignorovat, tak vzdycky dostali cas na to, aby si na nas behem par dnu zase odvykli. Jak to vyjadřila jedna primatoložka, nase pravidelne odjezdy z lokality kahau presvedcuji o tom, ze nad nami "vyhravaji" a ze kdyz nas nekolik dni nenechaji se k sobe priblizit, tak nakonec vzdycky odjedeme. Asi jim nedochazeji vsechny souvislosti :-)

Letos to vypada tak, ze se do mangrovu i pri nejlepsi snaze dostanu tak dvakrat do mesice, tyden s Alim a tyden s Bedulem. Takze si ani tentokrat nedelam zadne nadeje na navyknuti opic na pesiho pozorovatele. Ale protoze habituace opic vzdycky probiha metodou pokus-omyl, snazime se poucit z nekterych lonskych chyb v nadeji, ze je pak navykneme aspon na pozorovatele v lodi, coz je mnohem snazsi. I kdyz to znamena, ze je tim padem budeme moct pozorovat jen dve hodiny odpoledne a dve hodiny rano, dokud jsou u brehu reky, kde kazdou noc prespavaji. Jakmile se vzdali hloub do mangrovove baziny, jsou uz mimo nas dosah. To nam nedava moc prostoru k detailnimu vyzkumu, ale mohlo by to ale stacit k popisu jejich populacni a socialni struktury a domovskych okrsku. Neni to sice moc, ale popravde receno, vyzkum v tuhle chvíli neni tou nejvetsi prioritou, je to pro me spis moznost odreagovat se od deprimujici ochranarske prace a nabrat novou energii. Bez toho by se tu fakt nedalo fungovat!

Takze se tedy snazime vyvarovat lonskych chyb. A jedna z nich byla zrejmně moje urputna snaha habituovat hlavne ty opice, které žijí v tom nejodlehleším mangrovu daleko od brehu. Zdejsi mangrovy totiz tvori nekolik kilometru široky pas od otevreného morského pobřezi az po pevnou pudu. A zatimco na jejich pevninske strane jde o pomerne bohaty porost nekolika ruznych drevin, které kahaum poskytuju nejednu potravní príležitost, primorska strana mangrovu je v jistem smyslu zelena poust, tvorena casto jen jednim druhem korenovníku (*Rhizophora apiculata*), kde opice nenajdu ani jediný pozivatelný plod a krome mladých listu korenovníku tu pro ne neni k snedku skoro nic. Tim padem bylo tak trochu zahadou, na cem tu vlastne prezivaji.

Po roce snahy se zrejmně tuhle zahadu podarilo poodhalit - zda se, ze kahau ve skutečnosti v primorske rhizophorove zone mangrovu dlouhodobě neprezivaji, pouze ji obcas navstevuju. Jsou to dost pohyblive neteritorialni opice a prejit behem nekolika dni treba i nekolik kilometru široky pas mangrovu pro ne neni problem. Zacina se ukazovat, ze nakonec nejspis vsechny tlupy kahau travi podstatnou cast casu na pevninske strane mangrovu, kde maji moznost zivit se jak v zaplavovane bazine, tak i v jinych typech lesa na pevne pude. Takze opice, které jsme potkavali na primorske strane daleko od pevne pudy, se sem ocividne vydavaji jen na nekolikadenni exkurze a pak se zase vrati na opacny okraj mangrovu, smerem k pevnine. Proto jsme je vzdycky po par dnech ztratili a pristi dohledane opice uz zas byla jina tlupa, která se na primorskou stranu mangrovu vydala taky jen na exkurzi. No a takovy jednodenni nebo nekolika malodenni kontakt s opicema na jejich habituaci nestaci. Nakonec jsem se tedy idealu vyzkumu

"opravdových mangrovových" kahau vzdal s vedomím, že jde možná jen o primatologický mýtus, a zaměřili jsme se na opačný konec mangrovové zóny. Naši původně vytyčenou oblast 10 km² mangrovu od moře až k pevnině jsme zmenšili na 3 km² na jejich pevninské straně a tam teď budeme opakovat naši lonskou snahu - navyknout opice na přítomnost pozorovatele v lodi, naučit se je individuálně rozlišovat, seznámit se tak s přesnou strukturou jejich populace a s tím, jakým způsobem využívají celé území.

Z hlediska našeho výzkumu je neexistence "echtových mangrovových" skupin kahau tak trochu zklamáním (bez ohledu na to, že by si měl správný výzkumník ke svým výsledkům držet neutrální postoj...). Ale z hlediska ochrany zdejší populace kahau je to naprosto zásadní zjištění. Pokud se totiž budou chránit mangrovy (k čemuž je ještě místní vláda ještě jaks tak svolná) a všichni ostatní les v jejich okolí se vykácí, tak nakonec opicím zůstane jen ta zelená poušť, která je neuví...